

По силата на външно подражаване, въ България насила се въвеждат византийските общественно-стопански отношения. Славянската общинска задруга, която е владѣла земята, почнала да се подравя изъ основи и да се руши, поради което тя почнала да губи своето значение като главна основа на обществения животъ въ страната. Свободното стопанство въ общинската задруга въ борбата си съ властели прониари почва да пропада и земеделските стопани изпадатъ и подъ политически и икономически гнетъ на феодализма. Така се заражда крепостното едро земевладение. Отъ Византия сжщо така се пренася въ България и римският колонатъ, съ гръцкото название „парикия“. Подъ натиска на тежкото данъчно бреме, общинските задруги беднѣли все повече и повече, като обезземенитѣ селски стопани се преобръщали на парики въ голѣмитѣ феодални стопанства на владѣтели, боляри, църкви и манастири, започнало се едно надпреварване за заграбване на земята и закрепостяване на селското земеделско население отъ страна на боляри, църкви и манастири. Защото веднажъ станали роби на изтънчената византийска култура и възприели нейнитѣ правни норми, българските владѣтели като абсолютни монарси, особено Симеонъ и Петъръ, за да привържатъ боляритѣ и висшето духовенство къмъ царския институтъ, сж обезземявали независимото до тогава селско земеделско население, като раздавали земята му заедно съ закрепостенитѣ къмъ земята селяни-роби на „заслужили“ (боляри и старейшини, на висше духовенство, на църкви и манастири. По такъвъ начинъ църквитѣ, манастиритѣ и епископствата притежавали грамадни пространства земя, гори и цѣли села заедно съ много селяни-парици живъ инвентаръ.¹ Българитѣ земеделци, които били отстъпени като парики на властели, боляри, черкви, и манастири, естествено не можели да търпятъ това робско положение и постоянно се стремѣли да се освободятъ отъ положението на парики.² Всички земи на благодетелствуванитѣ частни лица и институти сж били обработвани отъ обезправеното селско земеделско население, било въ видъ на крепостници (отроци), било въ форма на полусвободни люде (парики), а голѣма частъ отъ останалитѣ, ужъ свободни земеделци сж били принудени да плащатъ прония на прониаритѣ.³

¹ Theoph. Bulg. Arch. IV, 444; Н. П. Благоевъ, Пр. и соц. въз. на бог. 50.

² Голубинский Е. Кр. Оч. ист. пр. церквей, 259—263.

³ Н. П. Благоевъ, История на ст. бълг. държ. право, 145.